

CURIERUL CREȘTIN

ORGAN OFICIAL AL DIECEZEI DE GHERLA.
 CU UN ADAOS NEOFICIAL.

Abonamentul pe un an 200 Lei. Apare de 2 ori pe lună. Inserțiuni se primesc după învoială

Partea oficială.

IUBILEUL DE 50 ANI DE PREOȚIE A SFÂNTULUI PĂRINTE PAPA PIUS XI

La 20 Decembrie 1928 Preafericitul Părintele și Patriarhul nostru Papa *Pius al XI-lea* a împlinit 50 ani de preoție.

Creștinătatea întreagă se aliază la sărbătoarea aniversării de un semi-veac al primului an de preoție a Părintelui comun, socotind acest an în mod deosebit binecuvântat, un prilej de rară bucurie și înălțare sufletească.

Cu adevărat este în mod deosebit binecuvântată ziua și anul hirotonirii întru preot al celui ce este Ioșitorul lui Hristos pe pământ și capul văzut al Bisericii sale, precum binecuvântată a fost ziua, în care Dumnezeu nostru, făcut om și coborât pe malul lacului dela Genezaret i-a zis pescarului Simon Petru, fiul lui Iona, cuvintele întemeietoare de Biserică și izvoritoare de chemări preoțești: „Vino după mine... de acum înainte te voi face păscuitor de oameni”. Ca și Petru, Patriarhul și Papa Romei cel dintâiu, așa și tinărul Ratti ales înainte de veci de Dumnezeu mântuirii noastre, să fie Pontifex suprem în biserică, a lăsat toate, pentru ca să urmeze lui Hristos. Cinci zeci de ani se împlinesc astăzi, decând Preafericitul nostru Părinte însoțește pe

Hristos în drumurile Lui de propovăduire a cuvântului și de ispășire a păcatului. Drumuri glorioase uneori — ca intrarea în Ierusalim — drumuri dureroase adesea, ca urcarea pe muntele Căpăținelor. Familia creștinilor este mare și copiii Părintelui nostru numeroși. Viața lor este plină de neajunsuri, cari sfășie inima părințească a Sfântului Părinte. În Rusia hântue foamea, în China războiul, în Australia și Africa păgânismul, în America sectele mincinoase, în Europa franc-masoneria și necredința. Să-i venim într'ajutor și noi cu rugăciunile și obolul nostru, să-i oferim un dar de jubileul Său.

Animăți de aceste sentimente de adâncă venerațiune și neclintit devotament și credință pentru Părintele și Patriarhul nostru, am aflat de bine în Domnul să dispunem Veneratului Cler și Iubitului popor credincios următoarele:

1. În toate bisericile parohiale în proxima Duminecă, la sfârșitul sfintei Liturgii, se va anunța credincioșilor jubileul de 50 de ani de preoție al Preafericitului Părinte și va fi îndemnat poporul să facă rugăciuni pentru realizarea gândurilor sfinte ce le are Papa Piu al XI-lea.

2. Tot cu aceasta ocaziune se va spune, că a doua zi de Paști din anul acesta. colecta cu discul se va face în favorul fondului de propagare a credinței între păgâni și sălbatici

În parohiile cari n'ar avea Liturghii a doua zi de Paști, colecta se va face în proxima Duminică, ori zi de sărbătoare, avizat fiind poporul de cu vreme.

3. Onoratele Oficii parohiale vor trimite suma colectată direct la Onorata Administrație Capitulară în Gherla, cu mențiunea: „Pentru Denarul Sfântului Petru“, cel mult până la 1 Maiu 1929, tot până atunci notificând Mult Onoratele oficii protopopești suma colectată și trimisă.

4. Mult Onoratele Oficii protopopești vor trimite conspectul colectei din tracte la Ordinariatul Episcopal până la 15 Mai 1929.

Gherla, din șed. conz. 8 Ian. 1929.
Nr. 330.

NUMIRI.

Mult Onoratul și Clarisimul *Dr. Grigore Strimbu*, este numit profesor la catedra de Teologia Morală și Pastorală dela Academia de Teologie din Gherla.

Din șed. conz. 5 Decembrie 1928.
Nr. 6458.

Mult Onoratul *Demetriu Cupșa* protopop onorar în Feldioara, este numit *administrator al parohiei dela sfânta Mănăstire a Niculei și actuar la Onorata Administrație Capitulară.*

Din șed. conz. 18 Dec. 1928.
Nr. 6622.

Onoratul *Alexandru Chezan*, preot la sf. Mănăstire dela Nicula, actuar la Administrația Capitulară este numit *părinte spiritual la Institutul Co-rector din Cherla.*

Din șed. conz. 18 Dec. 1928.
Nr. 6533.

Onoratul *Alexandru Satirescu*, preot nouhirotonit absolvându-se dela parohia Drighiu este numit *administrator local* la parohia Plopiș (D. Valcăului).

Din șed. conz. 18 Dec. 1928.
Nr. 6721.

Onoraiul *Ștefan Sabou* renunțând la parohia Plopiș este reîntegrat în calitate, ce a avut-o mai înainte la parohia *Drighiu*, (D. Valcăului).

Din șed. conz. 18 Dec. 1928.
Nr. 6561.

Onoratul *Iuliu Popoviciu* preot nouhirotonit este numit *administrator local* la parohia Breaza (D. Reteagului).

Din șed. conz. 11 Ian. 1929.
Nr. 2'2.

Onoratul *Melentie Sigheartău* preot în Breaza, este numit *administrator local* la parohia Rogoz (D. Lăpușului).

Din șed. conz. 8 Ian. 1929).
Nr. 6617.

Primire în Clerul tinăr.

Tinărul *Ioan Ilieșiu*, originar din Maieru este primit în numărul Clerului tinăr și la Academia de Teologie.

Din șed. conz. 18 Dec. 1928.
Nr. 6571.

HIROTONIRE.

În ziua de 11 Ianuarie a. c. a fost hirotont întru ipodiacon și diacon, iar în ziua de 13 Ianuarie a. c. Duminica I după Botezul Domnului întru preot clericul diecezan: *Emiliu Iuga*, Licențiat și Dr. șc. în st. Teologie la Univ. din Strasbourg.

Gherla, la 11 Ian. 1929.

Nr. 162.

38 107

Concurs la parohii.

Parohia *Apșa de jos* beneficiu inferior (D. Apșa, Cehoslovacia) se curentează cu termenul de 15 Februarie 1929.

Doritorii de a dobândi acest beneficiu eparhial, să-și înainteze rugările la Ordinariatul episcopal în termenul concursual — pe calea *oficiului protopopesc competent*, — provăzute cu următoarele documente:

1. Absolutorul teologic.
2. Atestat de serviciu dela oficiul protopopesc.
3. Extras autentic din protocolul școlar despre catehizarea elevilor școlari, în anul școlastic 1927/28. la caz, că școala în anul școlastic trecut n'a funcționat atestat oficios că pruncii totuși au fost catehezații
4. Extras autentic din protocolul predicilor de pe un an, care se termină la data când se înaintează rugarea.

La rugările înaintate fără aceste documente, — dintre cari cele de sub 3 și 4 trebuie să fie vizate și autentificate de către oficiul protopopesc, — nu se va reflecta.

Gherla, la 3 Ianuarie 1929.

Nr. 6738.

Corespondența cu Ministerele.

În legătură cu circularul nostru Nr. 4567—1928, publicat în *uCurierul*

Creștin“ No. 18 din 15 Sept. a. c. publicăm mai jos Veneratului Cler, spre strictă observare, o nouă adresă a Inaltului Minister al Cultelor și Artelor, privitoare la corespondența parohiilor cu Ministerele:

Prea Sfințite,

Avem onoare a vă ruga să binevoiiți a dispune să se pună în vedere tuturilor parohiilor să nu mai corespundă direct cu Ministerele, ci numai prin acea chiriarhie.

Primiți, vă rugăm, Prea Sfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru

Indescifrabil.

Director general

Indescifrabil.

Din șed. konz. 13 Oct. 1928.

No. 5353.

Episcop Dr. Iuliu Hossu

Partea neoficiala.**Pace și bunăvoință**

Marele orator francez, episcopul Bossuet scria undeva, că fericirea omenească aici pe pământ e compusă din atât de multe eioburi, încât e imposibil să le compunem toate, pentru a avea un complex.

E un mare adevăr exprimat aici.

Setea arzătoare după fericire nu poate negată. În țara ghețurilor vecinice, în lumea cerului plumburiu, cași în țara căldurilor tropicale inimile omenești sunt mânațe de acelaș dor al fericirii. Nefericirea e, ca omenirea actuală și-a pierdut busola și a rătăcit de la calea, care duce la scopul său. Alergă, asudă, caută și află mii și mii de mijloace, prin care crede că va ajunge la fericire. Dar aceasta fericire o așează în bunuri sau lucruri trecătoare și nesigure, și tot atunci uită deplin, sau neglijează total singurul lucru nemuritor, vecinic; sufletul. Țesătura tot mai deasă a firilor de radio, telefon și telegraf, și minunatele invenții ale tehnicii moderne nu pot cu nimic adăuga fericirea omenească, nu pot stampara și ușura neliniștea omenirii de azi. Alți oameni, cari își caută fericirea în plăceri grosolane și dejositoare, cari ne despoaie de demnitatea noastră omenească și ne degradează, — acești nefericiți parcă sunt robi legați cu lanțuri mult mai grele și mai apăsătoare, decât ai celor din închisori. Sunt orbi, sunt robi legați de murdăria pământului, cari nu sunt în stare să se ridice — prin câteva bătăi de aripi spirituale — într-o atmosferă curată, mai apropiată de divinitate. Și unii și alții, mai iute sau mai târziu, și dau seamă de deșertăciunea lucrurilor în cari au sperat; constată, ca s'au înțâzimat de toiage de lut, cari se afărâă repede și omul cade cu atât mai rădânc. Văd deșertăciunea acestor lucruri, precum și puterea slabă sau

nuă a științelor și filosofiilor, când e vorbă de mângaierea ce o cerem în vre-o mare și reală nefericire. Poți și toate formulele tuturor științelor naturale, toate datele istoriei, datele nașterilor și cununilor în familiile regale și toate războaiele și păcile: în fața unui mormânt deschis îți trebuie *altceva*; cari sau preținzi *alte mângăieri*, pe cari numai Cel născut în Viflaim și restignit pe Cruce și-o poate da.

Suntem ca niște copii inconștienți, cari aleg fire de nisip și pietricele rotunjite, dar fără valoare, și lapadă petre prețioase, a căror preț nu-l înțeleg. Alergăm și noi, muncim sau săvârșim crime, pentru cine știe lucruri fără valoare; ne plângem toate lacrimile pentru pierderea cine știe carui lucru, care are valoare foarte problematică. Nu alergăm după mijloacele mântuirii sufletului, nesocotim câștigarea comorilor sufletești — adevăratele comori cu preți stabili și vecinic chiar. Uităm să ne ridicăm ochii spre ieslea din Viflaim și spre Crucea înfiptă pe crețelul sterp al Golgotei. Și ne mirăm că lipsește din lumea dragostea, care ar putea face tolerabilă viața pământească; lipsește pacea din sufletele singuraticilor și ale societăților; lipsește înțelegerea binevoitoare, fără de care orice așezământ omeneșc-social e iluzoriu și problematic. Ne mirăm și n'avem dreptul. Pentrucă dacă scoatem din sufletele oamenilor religia, dacă-i învățăm să nu servească lui Dumnezeu, și să nu se gândească la nimic ce nu e materie, be nici chiar cu nimic altceva decât el, — dacă-i învățăm așa, cu ce vom umplea sufletele goale și cu ce vom înfrâna patimile deslănțuite? Ce sau cine va fi în stare să înlocuească pe Dumnezeu? Nimeni și nimic. Smulgeți, dacă puteți, din istoria omenirii

paginile glorioase înscrise de influența creștinismului; ce va rămânea? Sălbatăcia Africei centrale și ale Insulelor oceanice. O privire pe harta pământului continge pe fiecare om, că granițele creștinismului înseamnă granițele civilizației omenești. Excepția Japoniei nu nimicește teza, căci ei au nu civilizație proprie, ci una împrumutată din Europa.

Ori de câteori simțim nevoia refacerii sufletești individuale sau ne-

voia refacerii societății — și oare să fie un nebun, care să nu simțască aceasta nevoie?, — nu avem alt mijloc, decât să învățăm dela acela, care dela ieslea din Vitlaim și până la Gogota și până la înălțarea la ceriu a fost o pildă vie, o putere supranaturală, și o viața plină de învațăminte.

*Dacă vrem pace și bunăvoință:
înapoi la Isus Hristos!*

Prof. Gheorghe Pteancu

Lecția de istoria biblică

Subiectul: Schimbarea la față. Clasa IV primară.

Mersul lecției.

În introducerea enerez datorința Apostolilor de a predica cuvântul Domnului și răsplata ce o promiteau acelor ce urmează acest cuvânt. Domnul voind să asigure pe Apostoli despre aceasta le arată o mică parte a acestei recompense. În predare povestesc intuitiv istoria expusă la Sf. Ev. Matei c. 17, v. 1—9 și Sf. Ev. Luca c. 9, v. 28—36. Făcând recapitularea — întâi din partea elevilor apoi prin întrebări prin o asociere scot în relief momentele mai însemnate și anume: Isus Hristos fiul lui D-zeu, trimis să ne învețe și frumusețea măririi cerești. În aplicare dau indemnuri de a asculta și urma pe Hristos ca să putem fi părtași la fericirea arătată de El.

Planul dezvoltat.

Introducere: Despre cine învățați voi acum la religie? Cine este D-nul nostru Isus Hristos? Pentru ce a venit Fiul lui D-zeu pe pământ? Cine îl însoțea întotdeauna? Pentru ce a ales pe Apostoli? Ce-i învăța pe oameni? În numele cui învățau ei? Ce a promis D-nul nostru Isus Hristos celor ce îl ascultau? Unde se va primi răsplata aceasta? Cari oameni sfinți se află acum în cer? Cine a fost Moisi? Dar Ilie? Despre cine au profetizat? Unde sunteți acum? Cum sunt oamenii cari ajung în cer? A văzut cineva fericirea aceasta? Cine știe cum e?

Anunțarea țintei. Azi vom învăța cum a arătat D-nul nostru Isus Hristos Apostolilor o parte din fericirea cerească.

Predare: S'a apropiat vremea când D-nul nostru Isus Hristos trebuia să păt-

mească, să sufere moarte pentru noi. El o știa aceasta foarte bine și a voit să arete Apostolilor cari așteaptă în cer pe aceia cari ascultă de Domnul. A voit să le arete o parte mică a fericirii cerești, a frumuseții din rai și prin aceasta să-i întărească, ca văzând chinurile Lui să nu-și piardă nădejdea.

Într-o zi așa de cătră seară D-nul nostru Isus Hristos după ce toată ziua a învățat pe oameni a mers să se roage. A luat 3 Apostoli pe cari îi iubea mai mult, pe Petru, Iacod și Ioan și s'a dus cu ei pe un munte înalt ca să nu-L turbure nimeni. Apostolii au văzut pe Domnul rugându-se de multe ori ceasuri întregi, frumos cu ochii la cer. Acum sunt veseli, merg cu bucurie, ei știu că-l vor vedea iarăși rugându-se. Ajung sus pe munte. Acolo, după ce au aflat un loc potrivit, Dl nostru Isus Hristos începe a se ruga mai departe. Și acum se ruga. Apostolii s'au uitat puțin la Domnul, dar fiind foarte oboșiți i-a cuprins somnul. Au lăsat capul în jos și au adormit. D-nul nostru Isus Hristos se ruga mai departe. Și cum se ruga, deodată începe a se schimba la față și la haine. Fața îi începe a străluci frumos, din ce în ce mai frumos, e luminoasă ca soarele. Hainele încă încep a străluci, se fac albe mai albe, așa ca zăpada. Și Domnul era așa de frumos cum strălucea în mărirea cerească.

Dar iată că Apostolii se trezesc. Se uită împrejur și văd o lumină mare. Oare de unde vine aceasta se gândeau ei. Și atunci văd pe Dl nostru Isus Hristos strălucind, cu fața ca soarele și haina ca zăpada, frumos, încât ei abia se puteau uita la El. Așa strălucire frumoasă ei n'au văzut

niciodată, și-acum uitându-se la Domnul au uitat că sunt pe pământ și-au închipuit că sunt în cer între îngeri, în strălucirea din rai. Dar D-nul nostru Isus Hristos nu era singur. Lângă El, de-oparte și de-alta mai erau doi oameni cari vorbeau cu Isus. Unul era Moisi și celalalt profetul Ilie. Ei au venit lângă D-nul nostru Isus Hristos ca să arete că El este Mântuitorul, pe care la făgăduit D-zeu și despre care au profetit ei. Au venit să se închine la Hristos arătând că îi recunosc de domnul lor.

Apostolii, văzându-i așa de frumoși și-au uitat de sine, nu mai știau unde să se uite și nu puteau zice nimic. Dar iată că Moisi și Ilie vreau să plece. Atunci Petru, de teamă ca nu cumva să treacă prea repede fericirea aceasta, a strigat: *„Doamne bine este nouă aici, de vrei, să facem trei colibi una Tie și una lui Moisi și una lui Ilie”*. Nici n'a terminat însă de vorbit și din cer se scoboară un nor mare, luminos. Vine în jos, tot mai jos până ce ajunge pe pământ și-i acopere pe toți: pe D-nul nostru Isus Hristos, pe Moisi, pe Ilie și pe Apostoli. Când s'au văzut Apostolii în nor s'au înspăimântat, nu mai puteau vedea nimic. Din nor s'a auzit nu glas puternic care a zis: *„Aceste este fiul meu cel iubit întru carele bine am voit pe acesta să-l ascultați”*. Oare cine a vorbit? Spune cuvintele acestea N.! Vedeți copii, D-zeu prin norul acela a arătat că încă este de față. Când au auzit Apostolii glasul acesta s'au spăriat și au căzut cu fața la pământ. În glasul acesta ei au cunoscut glasul Tatălui din cer. Dar iată că simțesc o mână pe umărul lor, simțesc că-i atinge cineva. Aud un glas care le spune: *„Sculati-vă și nu vă temeți. Iși ridică capul și văd înaintea lor pe D-nul nostru Isus Hristos, așa cum l'au cunoscut și de altădată fără strălucire. Se scoală Apostolii, se uită în jur să vadă pe Moisi și Ilie, să vadă norul, dar nu mai văd nimic, toate au dispărut. Atunci le spune D-nul Hristos: Să nu spuneți aceasta la nime până ce nu voiu învia din morți. Apoi s'au scoborit jos de pe munte și D-nul nostru Isus Hristos a mers să învețe mai departe pe oameni.*

Care știe să-mi spună întâmplarea aceasta? Spune N.! (Las' o povestească vre-o 3—4 copii). Unde a mers Dl nostru Isus Hristos cu Apostolii? Ce a făcut pe munte? Ce au făcut Apostolii? Ce s'a întâmplat cu Dl Hristos când se ruga? Cum era fața Lui? Cine era lângă Domnul? Cine a fost Moisi? Dar Ilie? Ce a zis Sf. Petru? Pentru ce a spus el aceasta? Ce s'a scoborit din cer? Ce s'a auzit din nor? Cine a vorbit? Apostolii ce-au făcut? Pe cine au

văzut când s'au sculat? Ce le-a spus Domnul Hristos?

Asociere: Cine a fost acolo când s'a schimbat Dl Hristos la față? Despre cine au prorocit Moisi și Ilie? Pentru ce au venit ei din cer? (Să arete că Isus este întradevăr Mântuitorul). Cine este Mântuitorul nostru? Cine ne-a mai spus-o această? (D-zeu). De unde ne a spus-o? Cari sunt cuvintele acele? Ce ne-a spus D-zeu prin aceste? Cine este D-nul nostru Isus Hristos? (Fiul lui D-zeu). Ce poruncă ne-a dat D-zeu când a vorbit din nor? Cu ce suntem noi daiori lui Hristos? (Cu ascultare). Pentru ce? Cine este El? Pentru ce a venit pe pământ? Ce ne învață? Dacă l'om asculta ce răsplata vom primi? Cum vom trăi noi în cer? Vom avea dureri, suferințe, etc.? Cum e omul când n'are nici o grijă și o duce bine? (Fericit). Cum vom fi noi în cer? Ce ne așteaptă pe noi în cer? Putem vedea fericirea aceasta? Cine o știe? A Arătat-o la cineva D-zeu? La cine? (La Apostoli). Pentru ce le-a arătat fericirea aceasta? Toată fericirea le-a arătat-o? Cum au văzut ei fericirea aceasta? (Dl Hristos a strălucit) Ce se va întâmpla cu oamenii cari vor ajunge în cer? Cum sunt oamenii cari aiung în cer? (fericiți). Pentru ce vor străluci aceștia? Cari oameni pot să ajungă în cer la fericire? (cari ascultă de Dl Hristos). Noi când vom putea să ajungem? Când îl ascultăm noi pe D-nul nostru Isus Hristos? (Când mergem la biserică, ne rugăm, ascultăm pe părinți, etc). Ca să ajungem la fericirea cerească ce trebuie să facem? Spune și tu?

Aplicare: Vedeți copii, noi trebuie să ascultăm de D-nul nostru Isus Hristos, că numai așa putem ajunge la fericire. Trebuie să mergem la biserică, să ne rugăm așa cum a făcut El. Trebuie să ascultăm de părinți, să ajutăm pe cei săraci și năcăjiti. Să ne iubim unul pe altul pentru-că toți suntem fii Tatălui din cer. Trebuie să ne împlinim datorițele noastre. Voi ca școlari, aveți de învățat, mergeți la școală și acolo prin puterea voastră arătați că sunteți copii buni. Trebuie să vă feriți și să nu faceți nici un rău prin care ați putea supăra pe Bunul D-zeu. Dacă aceste le veți face și vă purtați așa cum îi place D-lui nostru Isus Hristos. Atunci El în rai, în fericirea cerească are să Vă pregătească vouă un loc frumos unde veți străluci, nu veți avea nici o grijă, nici o lipsă și nici o durere. Veți avea numai bucurii.

Pe oara viitoare să știți bine ce am învățat noi acum. Sculați la rugăciune!

Cornel Papiu
catehet.

Contribuții la istoria Unirii cu Roma

— Date inedite despre Unirea și reacțiunea în județele Solnocul din Iăuntru, Dobâca și Chioar.

Urmare),

E foarte caracteristic incidentul întâmplat în Rohia în a. 1781. Cei atacați au fost neuniții. În biserica ortodoxă de acolo chiar se celebra parastas pentru repausata Maria Terezia prin preoții *Ioan* și *George Gherman*, când uniții (cu trecerea de „vânduți Habsburgilor”) au năvălit în biserică și au silit pe preoți să întrerupă serviciul funebral¹.

Incidentul după cum se vede nu a luat proporții mai mari.

Propaganda însă în cantră unirii n'a încetat nici chiar către sfârșitul veacului. În satele din jurul Ciceului pe la a. 1777 agită împotriva unirii calugărul *Iancu* din Negri-lești (caluger impostor *Iancu dictus*)² împotriva cărui a se luptă protopopul *George Pap* din Dobra (jud. Hunedoara) trimis în părțile acestea ca preot misionar în ea pe la 1758 din partea Episcopului *Petru Paul Aron*³. În jurul Ilenzii mari deslănțuiește o agitație formidabilă în a. 1777 preotul vagabund *Popa Simeon* „unitus et non unitus”, care se susținea mai mult prin Bârseu și Glod. Deși se plânge „că uniții îl pândesc ascunși prin păduri ca să-l atace când vine din Măgură” nu înceta ai bârfi zicând; că „prescurile nu se sfințesc dacă le slujește preot unit” apoi că „ar fi bine dacă țara Ardealului ar fi ocupată de Impărăteasa Muscalilor etc.”⁴ În același timp turbară poporul în părțile de nord ale județului *Popa Alex* din Bezded, cunoscut în județ ca „maximuseductor” împreună cu un anumit *Popa Toader*⁵, încarcerat mai târziu, (impostor în carceră oppi di Torda mugiens). În anul următor protopopul din Ocna-Dejului *Petru Pop* se vede silit a cere sprijinul autorităților împotriva agitațiilor protopopului neunit din Cremenea *Vajda alias Voevod Popa George*, cu mențiunea, că parochus *Keményiensis tamquam seductor et Unionis turbator refrenari debd*⁶.

Afară de aceste incidente de natură mai gravă sau ivit și în alte comune neînțelegeri mai mult de caracter personal, au fost

însă suficiente ca în urma lor să se producă o relaxare a disciplinei în cler și decăderea moravurilor la popor care începu a și pierde respectul față de tot ce e sfânt și să se obicinuia cu acte, cari numai creștinești nu se puteau numi. Abstragând dela obicinuința de a împiedeca pe preoți în exercițiul funcțiunii, unii din ei sau dedat, și cu acte de violențe ori chiar criminale. În Cristolțul mare la a. 1776 poporenii scot între hotare cu toate mobilele pe bietul preot *Filip*, orbit la bătrânețe spunând că: „e așa de bătrân încât ne-am urât cu el”. În Spermezeu murind *preotul Ioan* (1764) „credincioșii” aprind casa parohială, ca să iasă mai degrabă de acolo văduva preoprotului. În Bogata română se naște un scandal formal între nobili Români și iobagi din cauză, că preotul n'a sfințit paștele mai întâiu nobililor. Nu rămăneau îndărăpt dela aceste moravuri nici chiar unii dintre preoți. În Sintereguț pe preotul *Ciont Gavrilă* și pe ginerele său *Popa Turcu Ursu*, îi află protopopul din Gherla *Avram Méhési* (a. 1777) bătându-se cu furci de fier (vas-villáztták egymást) pe locul bisericei numit „Deasupra pietrii către Gichiș”, din cauza, că nu se puteau împărți cu fânul. Ba fiul preotului *Ciont Gavrilă* „nu s'a ridicat pâlăria înaintea protopopului și a strigat după el, Cucuruz și Tatar” amenințându-l cu cuțitul⁷.

Cu toate acestea clerul unit din județ în general nu numai că nu uita de chemarea sa, ci lupta cu un zel vrednic de apreciat pentru păstrarea unirei a cărei importanță o pricepeau pe deplin. De loc nu ne miră deci faptul că în aceste vremuri de grea ispită abia s'au întâmplat apostării în clerul unit al județului: O singură defecțiune mai însemnată a fost, a protopopului *Ioan Gyin* din Ghiorlt (ad non unionem apastutus Gyin luon oláh esperes) în anul 1771, care însă a revenit din nou la unire după 10 ani (1781)⁸.

În clerul ortodox preoții bătrâni erau cei mai buni, generația mai tinere de pe acest timp ieșită la suprafață în toila luptelor confesionale își câștigau preoția cu foarte puțină pregătire prin Moldova și Muntenia ori Buda așa încât și Episcopii

¹) Ib. a. 1781: quidam obstinates homines in medio ferre ceremonia superbie defuncta Maria Terizia in Templo disunitorum turbate ceremonia interdicere coalsi sunt.

²) Arh. j. I. Pr. 1776.

³) Ib. 1760.

⁴) Arh. Ib, a. 1777.

⁵) Ib.

⁶) Ib. 1780. I. 24, 130², 1298.

⁷) Art. jud. S. Pr. a. 1777.

⁸) Ib. a. 1781⁴.

ortodoxi se vedeau siliți a le interzice funcționarea ca preoți¹. Așa s'a întâmplat cu Vărtolomeiu Pop și Dumitru din Sărmărgăhita, cari în a. 1767 au trecut la Râmnicul Vâlcei și s'au hirotonit prin Episcopul Gherasim². La fel a procedat Episcopul ortodox și cu faimosul preot din *Negrilești Magus Crigore*, care o afirmă, că este preot hirotonit în Moldova. ceeace însă nu o putea dovedi cu nimica. Dealtmintrelea folosindu-se de vremurile turburi o mulțime de cantori răvneau la preoție indiferent de ce confosiune, fiind în stare a face cele mai mari desbinări între oameni de chestiuni de acest fel în anul 1780 uni credincioși din Zăpârț cer de preot pe cantorul din Cremenea (diaconum Reményiensem pro ecclebrandis sacris³. Bârsenași cer de preot pe cantorul din Baba, Iacob Giurca, iar neuniții din Vima mare pe cantorul Iacob Ioan „pro consacrando Popatu Budam miteri⁴, cei din Cățcău pe cantorul Nic. Lupuș s.a.

Între astfel de împrejurări și autoritățile civile se văd necesitatea a se adresa Episcopilor pentru ca să ia măsuri severe pentru restabilirea ordinii „căci raportează ei: e mai greu a liniști poporul turburat, decât a ținea în frân pe preoți“⁵. Episcopii uniți erau dealtmintrelea informați de cele ce se întâmplă în dieceză, nu se puteau însă prezenta în tot locul în persoană când era nevoie, fiecare dintre Episcopi însă a interprins vizitații canonice cât și pe unde au putut. Pentru întărirea clerului și a popoului în s. unire și pentru potolirea turburărilor în părțile Dobăcei, a Solnocului din lăuntru sau făcut vizitații canonice de fiecare Episcop unit al Blajului începând cu Ioan Giurgiu Patachi.

În vara anului 1745 până în a. 1747 în-terprinde prin județele amintite vizitație canonică Episcopul rutean Vlasovski⁶, Episcopul Petru Pavel Aron în a. 1764, (la 1 Ianuarie 1764 se află în Sasnires)⁷ Atanasie Rednic în a. 1768 (Figa)⁸. În anul 1776 Episcopul Grigoriu Maior se află în Cățcău⁹ în 19 Oct. în Gherla unde aranjează chestia schimbului locului biuericesc dobândit mai înainte de protopopul Gheronție Cotorea¹⁰. În Dej primește jalba credincioșilor uniți, cărora nu le era permis a-și edifica biserica nici nu puteau primi de nicăiri loc pentru acest scop. Se spune că aici ar fi exclamat

Episcopul Maior: „Doamne Dumnezeu, așa-ți trebuie, dacă ai dat tot locul Domnilor de acuma n'ai nici atâta ca să-ți ridice oamenii casa“.

În misiunea grea pe care o aveau Arhieriei uniți pentru liniștea bisericeii și restabilirea ordinii, erau ajutați de unii protopopi harnici, cari erau împărțiți pe diferite regiuni ale județului ca preoți misionari și aveau obligamentul de a contrabalansa orice propagandă în contra unirii și după posibilitate a readuce pe cei defecționați.

Pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, în 9 Oct. 1754, aflăm în părțile Lăpușului ca preot misionar pe vestitul protopop din Dobra *George Pop* (Honorabilis Dominus Arhidiaconus Georgius Pop Ecclesiae gr. ritus unitorum in possessione Dobra)¹, care a dus un rol însămnat și sub Episcopul Inocențiu Micu Klein². Acesta era încredințat cu supravegherea părților din jurul Lăpușului a Chioarului și a satelor din jurul Ciceului până la Someș. În *Ungurenii*, la a. 1760³, aplicează cele mai grele diferețe între uniți și neuniți în chestiunea pământurilor bisericești. Sub Episcopul Gregoriu Maior îl aflăm din nou la postul său de misionar, de astă dată (1776) în com. na Negrilești, unde se lupta împotriva propagandei călugărului Iancu⁴, care a avut succese considerabile în satele din jurul Ciceului. Activității neobosite a acestui preot misionar se poate atribui și faptul că după patru ani (1780) preoții din Ciceu-Giurgești declară, că vreau să rămână uniți pentru totdeauna. (Parochus Cicsogyörgy falviensis, tam senior quam junior, *Papa Ioan* ex non unita religione ad unitam fidem conversus in eadem Ecclesia perpetui valent manere⁵).

Sub Episcopul Petru Paul Aron satele din partea de răsărit a județului, în partea stângă a Someșului erau în redințate grijei protopopului din Sasnires Szabó Pașcu (la dânsul papește în 1 Ian. 1764. Eppul Petru Păvel Aron) un fervent și zelos apărător al unirii.

Mai târziu cu câțiva ani, când turburările nu încetară, deși nu erau atât de grave cași mai înainte, au fost încredințați noi misionari dintre protopopii tractuali din județ, cari din nefericire erau unii dintre cei mai distinși preoți ai vremurilor. Ne

¹) Ib. 1766

²) Ib. a. 1767.

³) Ib. a. 1780.

⁴) Ib.

⁵) Ib.

⁶) Bunea; Eppot Petru Pavel Aron.

⁷) Ib.

⁸) Arh. jud. S. a Pr. a. 1768.

⁹) Ark jud. S. a. 1776.

¹⁰) Hodorean: Bis. gr. cat. din Gherla și parohiie.

¹) A Papiu Ilariu: „Familia“ a. 1866. 25 Jan. pag. 31.

²) Arh. jud. Someș Pr. a. 1754.

³) Bunea; Eppal I. M. Klein p. 246.

⁴) Arh. jud. S. Pr. 1760 Iunie 3.

⁵) Ib. a. 1776 Litt Ilmi Eppi Graeci ritus unitorum Balázsfalviensis relate Hon. *Papa George*, in partibus adnexee esse asservanda quemadmodum medio Arhidiacon circa impostoris Calugeris schismatici Iancu dicti etc

⁶) Ib. a. 1780 c. 663.

pune în uimire cu câtă paciință, abnegație și zel au muncit acești adevărați apostoli ia unirii pentru sanarea ranelor ivite pe trupul bisericii în aceste vremuri de jale. Cu avântul omului care nu cunoaște pie-deci, înarmați numai cu adevărul, pătrunși până în adâncul sufletelor de sfințenia și importanța cauzei pentru viitorul bisericii și a fericirii neamului, au știut să dea biserici unite liniștea ce o avuse la început, și de a ne lăsa ca moștenire în acest județ o biserică românească după limbă și credință, care în veacul următor a început a înflori din zi în zi și ași răspândi roadele sale binefăcătoare în toate ramurile vieții sociale.

Între acești vrednici preoți aproape nu poți face deosebire în ce privește munca și zelul depus în serviciul sf. biserici. *Teodor Orha*, *Demetriu Kassai*, *Petru Pop* și *Avram Méhesi* ș-au câștigat merite nepéritoare în munca pentru consolidarea bisericii române unite din acest ținut și nu mele lor merită să fie amintite cu cea mai adâncă pietate și recunoscută pe paginile istoriei bisericii noastre.

Bisericele multe, cari sau zidit în județ cătră sfârșitul domniei Maria Terezia, și sub domnia lui Iosif al II-lea, sunt tot atâtea dovezi vii despre râvna și spiritul de cari erau pătrunși acești vrednici slujitori ai altarului. Cu drept cuvânt putem zice, că dânșii au dat județului Someș caracterul de „unit”.

Demetriu Kassai din Cășeu, care se intitula „deconus protopoporum”¹⁾ deja în 1768 figurează ca protopop al tractului Cășeu primind aceasta incredințare, probabil dela Eppul Petru Paul Aron.²⁾ Tractului său aparțineau comunele din dreapta Someșului până la Doboceni.³⁾ Bărbat cu o erudiție frumoasă, binevăzut înaintea autorităților, în rezolvarea chestiunilor bisericești de natură mai gravă cuvântul lui totdeauna este ascultat.⁴⁾ În viața famifiară a fost mai puțin norocos⁵⁾, a avut însă bucuria, ca la adânci bătrânețe să-și vadă realizat acel ideal, pentru care s'a luptat întreagă viața: readucerea la unire a mai multor sate din dreapta Someșului, și punerea în perfectă ordine a preoțimei și a bisericii din tractul său. A murit ca preot binemeritat în a. 1790. Ca o recunoștință și venerație față de dânșul credinciosii l'au înmormântat lângă biserica cea veche aproape de acel

altar, scos dintre ruinele castrului roman din Cășeu, care a servit oarecândva ca jertfelnic alui Iupiter și pe care poate chiar dânșul să-l fi pus în biserică, ca să servească de altar creștinesc, ca un simbol al continuității poporului român pe aceste plajuri și a triumfului legii creștinești asupra păgânismului.

Ca misionar a desfășurat o activitate foarte rodnică și *Teodor Orha* protopopul din Someșodorhei, căruia mai aparțineau tractele *Băbeni* și *Suares*. (Reverendissimus Dnus Teodor Orha tractunum Szamosudvarhely, Szóváros et Aranymező gr. c. Arhidiaconus). Eppul Gregoriu Maior ia dat incredințarea și de preot misionar pentru tractul Suareșului. („iam beneplacito Exssmi Dnii Eppi Fogarasiensis in tractu Szovarsiensis nontum Arhidiaconum sed et Missionarius constitutus est.”) Zelul deosebit cu care a lucrat, a adus rezultate strălucite așa încât deja în anul următor raportează superiorilor (1781) că dintre preoți defecționați au revenit și cer să fie admiși la jurământul de credință, pentru sf. unire 14 preoți: „Juramento admittuntur modo sequenti”: *Popa David Olpret*, *Popa Luca Olpret*, *Popa Simeon Osoiu*, *Popa Vasile Târpîn*, *Popa Timateiu Fodora*, *Popa Ursu Cernuc*, *Popa George Bogata*, *Popa George Gichișul de jos*, *Popa Gheorghe Valea-Groșilor*, *Popa Andreiu Ciubanca de sus*, *Popa Alexa Curtuius*, *Popa Gavriș Suares*, *Popa Mateiu Codor*, *Popa Gavriș Ilișua*.⁶⁾

Acesta este un rezultat peste așteptare obținut în decurs de un an, chiar pentru faptul, că grăutățile cari le întâmpina un preot misionar erau foarte mari între poporul fanatizat. Nu e mirare, dacă și Orha cere și primește învoierea autorităților, ca în comunele unde se va prezenta să-l însotească și să asiste și primaru la misiuni. (vill. indicibus imponi orat, quatenus tempore visitationis ibi in convertenda plebe adstant.⁷⁾ Dealtmintrelea cei 14 preoți amintiți oconvertiți și admiși la jurământ, au fost readuși la unire încă înainta de a. 1780 din partea protopopului *Petru Pop* din Ocna-Dejului, căruia aparținea tractul Saureș, părăsesc însă din nou unirea, îndemnând la aceasta și poporul. Pentru aceea scrie în a. 1780 Petre Pop autorităților, că: „Papa Senior Gábor ut et Felső ut et Csobankenses, necon Totfalusienses Popas neoconvertos et iam relabentes, monesi ne plebem in Schima seducant.”⁸⁾ — iar *Popa Cioltan Todor din Greneuca* — tot din a-

¹⁾ Iscălitura.

²⁾ Dl Kádár în Mongrafia județului greșește când îl pune ca preot în Cășeu în 1750 deoarece în a. 1756 (Maiu 19) ca Arhidiacon al Cășeiului figurează *Hon Popa Ioan*. Arh. j. S. Pr. 1756.

³⁾ Ib.

⁴⁾ Ib. 1766.

⁵⁾ Ib. a. 1771.

⁶⁾ Ib. 1780 c. 21. 8.

⁷⁾ Ib. 1781 c. 545.

⁸⁾ Ib. a. 1780 c. 2128.

⁹⁾ Ib.

¹⁰⁾ Ib.

celeași motive, — e cunoscut la toată lumea ca „seductor et turbator plebis”.¹⁹⁾ Impăjurările acestea a determinat Episcopia Blajului de a trimite pe Teodor Orha ca misionar în tractul Saureșului, unde dealtmintelea preoții se atacau unii pe alții „more latronum”,¹⁾ dar unde în urma cumunteniei lui a rămas pace și bună înțelegeră pentru totdeauna.

Pentru numărul înăvizibilor turbulenți primum și a cauzelor turburărilor, e caracteristică relatarea preoților uniți din Zăpârți, *Popa Grigore* și *Popa Iosif* din a. 1780. „Nonnullus quinque in numero disunitos cum manifesto Sacrae Unionis prejudicio, Unitos a dicta Sacra Unione seducere ac *Disunitum Diaconum Keményi-ensom* pro celebrandis Sacris in attackam possessionem intraducere presumpsisse”...

În tractul Saureșului ordinea a fost restabilită exclusiv de protopopul Orha, deoarece *Petru Pop* avea aceeași misiune grea în satele din jurul Dejului, Cea mai grea luptă a adus-o acest din urmă cu protopopul neunit din Nima, care ținea sinoade clandestine și agita împotriva unirii. A restabilit ordinea în mai multe comune, iar în a. 1780 relatează că și Codoreni, unde o parte dintre ei au fost seduși de

preotul Mateiu s'au reîntors la unirea împreună cu preotul²⁾ Petru Pop a murit ca unul dintre cei mai binemeritați preoți.

Avram Méhesi, protopopul Gherlei a fost de o cultură cu mult mai superioară colegilor săi contemporani, a făcut teologia la iezuiți din Cluj și după o pastorație rodnică în tractul său, după ce a redus la unire mai multe sate ajunse canonic la Blaj⁴⁾. Cu amănunte din viața și activitatea lui ne-ar servi poate autobiografia sa inedită aflătoare în Arhivele Blajului⁵⁾, dar și până când va veni timpul ca să se dea și aceasta publicității, noi ne plecăm înaintea memoriei lui și ai colegilor săi, căci demult sunt prefăcuți în pulvere sub cruce de piatră plecate în umbra tinzilor de biserică, dar a căror exemple ne-au determinat calea pe care are să-și îndrepte pașii și posteritatea.

G. Mânzat.

(Va urma).

¹⁾ Arh. jud. S. c. 128 e. 1780.

²⁾ Ib.

³⁾ Ib.

⁴⁾ Hodorean: Bis. gr. cat. din Gherla și parohii ei.

⁵⁾ Ib.

Biserica Activă¹⁾

(I. Predică-catiheză)

Dacă astăzi se vor este mult de o școală activă, cu o nouă îndrumare, după nevoile vremii, Biserica, care este mama ori cărei școli să rămână neactivă? Ori, doară activitatea ei s'a sfârșit, mărginindu-se la trecut? Viitorul, și în el neamul nostru să nu simțască lipsa acestui ponderant factor de viață?

Ori ce se va zice, astăzi, mai mult ca ori și când, Biserica noastră trebuie să fie mai vie, mai activă. „De biserică vie, zice I. Agârbicianu, de suflet conștient, creștin, printr'o stăruitoare educație, are nevoie și satul și orașul românesc... Oameni cu cultură mare avem destui, dar vedem că ei nu pot mântui de însușiri și moravuri otrăvitoare. Să vie oameni cu credință mare!” (I. Agârbicianu: Biserica vie, în Universul literar, 1925, No. 47).

Vie și activă trebuie să fie Biserica, vie și activă prin membrii ei. Activul sufletesc îl vor da însă apostolii ei. Aceștia vor pune pietricelele închegetoare la edificiul vieții sufletești a neamului.

Și mijlocul activ, mai însemnat, spre acest scop este predica, propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

În fața afâtor clișee vechi de „predici spărietoare”, autorul cărții cu titlul de mai sus, ne pune „predică-catiheză”, predica activă.

Predica, zice Pr. Turicu, în esența ei este un mijloc în opera de mântuire. În urmare păstorul sufletesc care este un agent al mântuirii trebuie să-și de-a toată silința, să se pregătească pentru o bună „predică-catiheză”. A trecut vremea, „predicei-spărietoare”, care e o „tor-

¹⁾ Notă: Biserica activă I. din omiletica practică: predica-catiheza de preotul Caius Turicu.

tură pentru credincios, dar poate e mai mare pentru preot, căci a început cu ceva și nu mai poate termina toate îi vin în gând. Întreagă istorie bisericască și națională întretășută de dogmele credinții și prescripțiile morale, politice, economice, financiare... toate într'un joc sgiobiu trec prin intelectul cuvântătorului, înfierbântându-i mintea, ca după ce s'a muncit pe sine și a torturat auditorii timp de 3—4 ore, întrând în sf. altar și ștergându-și sudorile să se scuze eventualilor colegi ori învățători refugiați acolo de groază: — „am avut o construcție stilizată atât de frumos și chiar asta nu mi-a venit pe limbă!“ Și pentru ca „să-i vină pe limbă“ aceea „construcție stilizată frumos“ el a trebuit să bată întregul djunghel al ideilor și al frazeologiei muncindu-se și torturând“.

Predica-catiheză, va începe totdeauna cu „unitatea evanghelică“, o pericopă a sf. Evanghelii. Aceasta „unitate evanghelică“ va fi străbătută de o meditație bine aprofundată, care va duce în sfârșit la fapte creștinești. Rolul cel mai mare în predica-catiheză îl are meditația, pe care o asemănă cu „o sabie cu două tăișuri: unul despică inima mea și celalalt deschide pe cea a ascultătorilor pregătind în ambele locuri calea pentru faptele mântuirii“. Meditația este „piatră fundamentală pe care se ridică pilastrii și schelele cuvântării... ea dă internul viu al predicii-catiheze, rămânând ca limbajul să împodobească în extern. „Aprofundată predica-catiheza, „încep apoi concretizări — fapte creștinești, așa că ea se gată cu executarea acestor fapte“.

Aceasta este predica-catiheză, zice autorul. „Ea se naște din viața și are deci viață. Trăind trăiește. Este pururi cu tine și în tine, păstorule sufletesc. Pentru tine astfel nu va fi nici odată un chin predicatul, tu aceasta o faci cu plăcere fiindcă nu faci altceva ci împărtășești și altora ce este în tine. Și ce tericic ești când te poți destăinui și altora, mai vârtos fiilor tăi sufliești! Tu în ori ce moment

vei fi dar gata să urci amvonul, nu ca vorbărețul entusiasmă de cuvinte, ci ca apostolul care e conștiu de chemarea lui: mântuirea. Tu nu vei cuvânta ca să frapezi cu vorbele tale auditorul, ci ca să-i convingi, ca aceia să trăiască creștinește prin fapte ale mântuirii“.

„Biserica activa. I. Predica-catiheză“ ne dă și schițe speciale și prelucrări de predici.

Este o carte interesantă și de recomandat ori și cărui păstor sufletesc. Lipsită de o înțroducere depre adevăratul rol și înșămăntatea „Bisericii active“, cartea D-lui Turicu nu aduce ceva nou, dar prin teliul de a lucra materia, autorul ne evidentiază unele puncte, cari în alte cărți de omiletica practica par întunecate. Așa să stăruie foarte potrivit și necesar asupra „meditație:“ singurul mijloc care procura mântuire atât autorului, cât și ascultătorilor predicii. „Meditatio nascit teologum“, subliniază preotul Turicu, și cu el și noi.

preot *Gavril Bichigean*

Au apărut!

CUVÂNTĂRILE

Prea Sfinției Sale

Dr. Iuliu Hossu
episcopul Gherlei.

roștite în ședințele Senatului la 22 Martie 1928 în discuția generală, și la 30 Martie 1928 în discuția pe articole asupra Legii Cultelor.

Prețul 20 lei.

Se pot comanda la *Librăria Diecezenă în Gherla.*

BIBLIOTECA DIN GHERLA.

SERIA I. PENTRU INTELECTUALI.

- Nr. 1. *Apărarea Creștinismului prin Unirea Bisericilor*, studiu dogmatic, canonic, istoric, social, de actualitate, cu un Supliment: Porniri și mișcări de Unire cu Biserica Romei, din zilele noastre, mai ales la Români... 378 pagini, — format 8-o, prețul 140 Lei.
- Nr. 2. *Dumnezeu, Creatorul lumii*, conferință filosofico-teologică, 62 pagini, prețul 15 Lei.

SERIA II. PENTRU POPOR.

- Nr. 1. *Adevărata Biserică a Domnului Nostru Isus Hristos*. Partea I. Ce este Biserica adevărată. Unitatea și vechimea ei. Cum s'au despărțit de Biserică Grecii și Protestanții. Ediția II. 108 pag., prețul 12 Lei.
- Nr. 2. *Datorințele creștinești ale bărbaților*. Barbatul Cap de familie, soț de căsătorie, părinte sau tată, 62 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 3. *Învățătura creștinească pentru femei*. Să se ferească de păcatele limbii, să nu se mânie; sa-și împlinească datorințele ca soții de căsătorie și ca mame. Ediția II. 48 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 4. *Învățături pentru tinerii feciori*. Lupta împotriva diavolului, împotriva lumii, împotriva trupului. Cinstirea părinților, aducerea aminte de moarte, numărul păcatelor, 36 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 5. *Învățături creștinești pentru fetele fecioare*. Curățenia — virtute înaltă. Vrajmașii curățeniei, lupta împotriva vrăjmașilor acestora, 40 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 6. **Sub tipar:** *Adevărata Biserică a Domnului Nostru Isus Hristos*. Partea II. Biserica adevărată trebuie să fie: Una, Sfântă, Catolică și Apostolică. Singură Biserica Romei celei vechi are toate aceste semne ale adevăratei Biserici. Bisericile ortodoxe, protestante și Pocăiții nu întrunesc semnele adevăratei Biserici.

SERIA III. PENTRU PREOȚII-PĂSTORI SUFLETEȘTI.

- Nr. 1. *Manual de Cateheze practice*, pentru învățământul Religiei în clasele I și II din școala primară. Vol. I. Lecții metodice (18 lecții) pentru trimestrul I al anului școlar, 176 pagini în 8-o, prețul 50 Lei.
- Nr. 2. *Manual de Cateheze practice etc.* Vol. II. pentru trimestrul II (27 lecții practice) 184 pagini, prețul 60 Lei.
- Nr. 3. *Manual de Cateheze practice etc.* Vol. III pentru trimestrul III (15 lecții practice) 120 pagini, prețul 40 Lei.

Toate aceste cărți și broșuri — publicate de canonicul Dr. VICTOR BOJOR, **se pot comanda dela Librăria diecezană Gherla, județul Someș.**

Cel ce comandă deodată toți numerii din toate trei seriile, trimițând cu mandat poștal suma de **360 Lei**, va primi cărțile — scutite de porto postal.

La comande separate — de câteva exemplare, să se adaogă și porto postal, la broșurile mici — câte 2 Lei de exemplar, iar la cele mai mari câte 10 Lei.